

Kaj bomo gradili letos

Leta 1956 je rudnik dokončal graditev svoje kapacitete za 1,5 milijona ton letne proizvodnje. Te svoje zmogljivosti pa naše podjetje še ne more popolnoma izkoristiti, ker nima dovolj kvalificirane delovne sile. Zaradi pomanjkanja stanovanj sprejema rudnik samo mlade, neporočene in s tem tudi ne kvalificirane delavce.

Rudnik Velenje se je udeležil lani XII. natečaja za posojilo iz splošnega investicijskega sklada za izgradnjo svoje kapacitete na 3 milijone ton letne proizvodnje. Jugoslovanska investicijska banka je v načelu sprejela predloženi investicijski elaborat ter bo v kratkem predpisala posojilna pogodba.

Uprava rudnika pa je stavila v svoji vlogi za investicijsko posojilo pogoj, da je vzporedno z investicijskim posojilom treba dati tudi potrebne kredite za izgradnjo družbenega standarda. Jugoslovanska investicijska banka je načelno sprejela tudi to predpostavko in dobila soglasje Zveznega izvršnega sveta, da se tudi za izgradnjo družbenega standarda pri premovalnikih razpiše investicijsko posojilo.

V kratkem bo razpisan natečaj tudi za to posojilo. Udeležili se ga bodo premovalniki, ki so ob sprejemu investicijskega posojila za kapitalno graditev v svojo povečanje kapacitete postavili pogoj, da vzporedno zgradijo tudi potrebni družbeni standard.

V svojem investicijskem elaboratu je rudnik zahteval približno tri milijarde dinarjev za kapitalno graditev ter okoli štiri milijarde za izgradnjo družbenega standarda. Ta sredstva bi črpali postopoma od leta 1957 do leta 1963.

Prednost pri delitvi finančnih sredstev za izgradnjo družbenega standarda bodo imeli tisti premovalniki, ki bodo dokazali največjo produktivnost ter največjo proizvodnjo na 1 milijon dinarjev za družbeni standard namenjenih investicijskih sredstev. Poleg tega pa bo pri gradnji obvezna udeležba z lastnimi sredstvi in sredstvi iz republiškega stanovanjskega sklada.

Jamske gradnje bodo obsegale odpiranje zahodnega polja. Glavni objekti so: žrati jasek v Prelogah, povečanje vodnega črpalnice v jami, vodni hodnik ter vpadnika za transport premoga in materiala. Za vsa ta dela bo letos na razpolago okrog 120 milijonov dinarjev.

Zunanji gradbeni objekti kapitalne graditve pa bodo naslednji: Garderobe in lamparna pri jasku v Prelogah, skladišče materiala in ureditev industrijskega prostora pri jasku v Prelogah. V novem centru Velenja pa bomo gradili: Novo rudniško upravno poslopje, rudarsko šolo z internatom ter zdravstveni dom z obratno ambulanto.

Za ta dela bo letos na razpolago okoli 250 milijonov dinarjev.

Iz amortizacijskega sklada bodo podaljšani industrijski tiri pri jasku v Prelogah in preurejeni za premik vagonov, na jasku v Skaljah pa bo preurejena strojnica za izvozni stroj. Izvozni stroj starega jaska bo letos elektrificiran, zaradi česar bo treba preurediti tudi strojnico. Ob vzvodom zračnem jasku bo zgrajena trafostaja, ki bo služila za črpanje pitne vode. Na jasku v Prelogah bomo preuredili provizorično separacijo in jo adaptirali delno za skladišče materiala, delno pa za učne delavnice strojnega obrata. Pri Glinškovem jasku bodo zgrajene zasilne naprave. Obstoječe zasilne naprave ob vzvodom zračnem jasku so z ozirom na lego odkopnega polja preveč oddaljene ter je zaspavanje jame neefektivno. Nove zasilne naprave bodo kot zasilni material izkoriščale pepel iz TE Soštanj. S posebno črpalko se bo voda s pepelom črpala v rezervoar pri Glinškovem jasku od koder se bo pepel splovil v jamo.

Za vse te objekte bo letos na razpolago okrog 130 milijonov dinarjev.

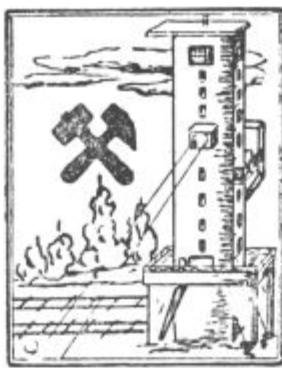
Letos pričakujemo tudi močno gradbeno dejavnost na našem družbenem standardu. Stavbe, ki smo jih začeli odniti pri premovalnikih, se bodo sproti sobiti za vselitev.

S tem bomo pridobili 113 družinskih stanovanj, vzporedno pa bodo dokončani tudi trgovski lokali, katere bo prevzel ljudski magazin iz Celja, ki je zagotovil njihovo najodlonejšo ureditev, s čimer bo precej nepopolna trgovska mreža nove nastajajočega mesta nedvomno mnogo pridobila.

Na gradbišču ob železniški progi, kjer že gradimo tri bloke po 24 stanovanj, bomo pričeli graditi šest stolpnih stanovanjskih zgradb s po desetimi stanovanji, v bližini pa še dva bloka s po 24 stanovanji.

V središču bodočega Velenja bomo poleg zgradbe novega upravnega poslopja rudnika letos začeli graditi še dva stanovanjska bloka po 24 stanovanj, ki bodo imeli v pritličju trgovske oziroma obrtniške lokale. V neposredni bližini le teh pa nameravamo že letos pričeti z gradnjo bodočega velenjskega kulturnega doma, ki bo imel poleg dvorane za gledališke predstave tudi potrebne prostore za kulturno in umetniško delovanje ter posebne prostore za družbeno življenje.

Istovrstno z gradnjo stanovanjskih blokov bomo nadaljevali tudi z gradnjo komunalnih objektov. Cesta 7 (od rudarskega doma v Novo Velenje — Kidričeva ulica) bo podaljšana do Ša-

Velenjski

LETO VI. — STEVILKA 3
IZDAJA SINDIKAT
RUDNIKA VELENJE

VELENJE, 7. MARČA 1957

RUDAR

UREJA UREDNIŠKI ODBOR. ODGOVORNI UREDNIK KOČAR FRANJO — UREDNIŠTVO: RUDNIK VELENJE. ČEKOVNI RAC. STEV. 622-T-4 PRI N. B. SOSTANJU. TISK ČEŠKE TISKARNE V CELJU

Na zasedanju dne 26. februarja je delavski svet RLV sprejel

predlog zaključnega računa za leto 1957

Rudnik lignita Velenje je bil ustanovljen z odločbo zvezne vlade številka 462/56 — z dne 21. 10. 1946, kod podjetje s predmetom poslovanja po a) proizvodnja lignita in b) organizacija in vodenje drugih poslov, ki so z delom podjetja v neposredni zvezi.

Registrirano je bilo podjetje z odločbo Ministrstva za finance FLRJ številka 35428 z dne 9. novembra 1949 in vpisano v register državnih gospodarskih podjetij obče državnega značaja na registerskem listu številka 614. Sedaj pa je podjetje vpisano v register gospodarskih organizacij, ki ga vodi okrogno sodišče v Celju.

Na zgodovinski dan 17. 9. 1950 je prešlo podjetje v roke delavcev, prevzel ga je takratni delavski svet na slavnostni seji, ki se je vršila istega dne. S tem so dobili delavski samoupravni organi materialno osnovo tako, da so celotno podjetje pričeli resnično upravljati. Za vso dobo delavskega samoupravljanja od leta 1950 do danes je značilno nenehno poglobljanje in krepitev istega, pri čemer so bili doseženi znatni uspehi.

Sedanji delavski svet je bil izvoljen dne 28. III. 1956 in šteje 70 članov od katerih odpade na jamski obrat 45, zunanji obrat, direktijo, avtonark in delavnice 8, na novi jasek v Prelogah 9, na gradbeni obrat in kamnolom pa 8 članov. Odstotek volilne udeležbe je znašal 93,16 %. V delavskem svetu je 52 delavcev ali 74,3% in 18 uslužbencev ali 25,7%. Po starostnem sestavu je največ članov v starosti od 26—30 let.

Sedanji upravni odbor rudnika, ki ga je delavski svet izvolil iz svoje sredine, se je konstituiral na prvi redni seji dne 10. 4. 1956. Šteje 9 članov, od tega jih odpade na jamo pet, ostali pa so iz zunanjih obratov.

Ocena dela delavskega sveta in upravnega odbora se zrcali v problemih, ki so jih ti organi obravnavali in reševali na svojih zasedanjih in sejah. Sedanji delavski svet je imel 2 izredni in 9 rednih zasedanj, upravni odbor pa je imel 1 izredno in 14 rednih sej. Iz tega materiala moramo zaključiti, da so delavski samoupravni organi prevdarno posegli, odločali, konkretizirali in usmerjali gospodarsko politiko podjetja. Posvečali so posebno pozornost splošnemu napredku podjetja, koordinaciji v proizvodnji, varčevanju, delovni storilnosti, ravni splošne strokovne izobrazbe delovnega kolektiva, vzgoji kadrov itd. Razpravljali so in sprejeli važne sklepe v sistemu tarifne, premijske in akordne politike, spremljali in analizirali so gibanje proizvodnje, kapitalne graditve in izgradnje družbenega standarda. Nadalje so obravnavali vprašanje higiensko-tehnične zaštite, varnosti pri delu, delovne discipline in uravnavali svoje razmerje do organov zven podjetja.

Iz celotnega dela vidimo, da sta delavski svet in upravni odbor svojo nalogo pri upravljanju podjetja pravilno razumela in dosegla pri svojem delu znatne uspehe. V okviru svoje pristojnosti sta uspešno in vsestransko širila in izpopolnjevala svoj krog dela, s čimer sta pripomogla k temu, da dobiva delavsko samoupravljanje na našem rudniku vse bolj in bolj popolne oblike.

Ekonomsko-tehnična analiza poslovanja

Po osnovnem proizvodnem načrtu bi bili leta 1956 morali proizvesti 1.350.000 ton premoga, kar je za 300.000 ton, oziroma 28,57% več kot v prejšnjem letu. Proizvodnja pa je znašala le 1.298.000 ton, s čimer smo dosegli 96,15% postavljenega proizvodnega načrta.

Po mesecih je tekla proizvodnja takole:

Mesec	Planir.	Dosež.	% izvr. plana
januar	89.000	97.100	109,10
februar	91.000	95.800	105,27
marec	98.000	102.600	104,69
I. Kv.	278.000	295.500	106,29
april	100.000	102.000	102,00
maj	112.000	80.500	71,88
junij	121.000	104.500	86,35
II. Kv.	333.000	287.000	86,19
julij	113.000	105.500	93,36
avgust	127.000	112.000	88,19
septem.	122.000	101.000	82,79
III. Kv.	362.000	318.500	87,98
oktober	132.000	120.000	90,88
novemb.	115.000	128.000	111,30
decemb.	130.000	149.000	114,62
IV. Kv.	377.000	397.000	105,31
Skupaj:	1.350.000	1.298.000	96,15

leške ceste, ter bo v ta namen zgrajen betonski most čez regulirano Piko. Utrditi nameravamo vse ceste v novem Velenju ter naselje povezati z železniško postajo. V izdelavi je načrt, da se cesta od železniške postaje preko Štare vasi poveže z asfaltirano cesto v Novem Velenju, da ne bo treba gaziti ob slabem vremenu blata, ob lepm pa prahu, kar bodo vsi prizadeti nedvomno toplotno dobrovolje. Potrebno pa bo še mnogo dobre volje. Ceste uprave, Obč. ljudskega zbora, rudnika in ostalih podjetij, da bodo zagotovljena potrebna finančna sredstva.

Od ostalih komunalnih naprav je zelo važno podaljšanje vodovodnega mreže v staro Velenje in v bodoče središče Novega Velenja.

Računamo lahko, da bodo letos (končno!!!) zagotovljena tudi sredstva za dokončanje osnovne šole. Tako bo Velenje pridobilo še 8 lepih učilnic ter se bo pouk vsaj za kratko dobo lahko vršil v boljših pogojih. Istočasno pa bodo šolski otroci dobili svojo telovadnico, na katero že tako dolgo željno čaka. Poleg šolskih otrok pa se telovadnice veselijo tudi naši športniki.

Poleg vseh navedenih objektov pa bomo letos nadaljevali tudi z regulacijo reke Pake. Paka naj bi bila letos regulirana od Salčka na eni in železnega mostu v Velenju na drugi strani. Pri tej akciji računamo v glavnem spati s prostovoljnimi delom, ki je lani pokazalo izredno lepe rezultate.

Osnovni plan ni bil dosežen iz dveh bistvenih vzrokov:

1. Montaža izvoznih naprav na novem jasku je bila predvidena za drugo polovico marca in prvo aprila. V skladu s tem je bil sestavljen tudi proizvodni načrt. Zaradi zakasnitve izdobja opreme so bile naprave montirane v maju in juniju, kar je onemogočilo izpolnitev posavljenega osnovnega proizvodnega načrta.

2. Vzoredno s proizvodnim načrtom je bil skladno s montažnimi termini postavljen tudi plan delovne sile, ki se je bistveno dvignil po prvi polovici aprila, ko naj bi bila končana montaža s požarnim pogonom ter s tem omogočeno popolno izkoriščanje odkopnih zmogljivost. Planiranega jamskega staleža nam vse le o ni uspelo doseči in se je po mesecih gibal takole:

Mesec	Plan.	Stvarni del. sil.	Stalež	% dosež. proiz. pl.
I.	1.180	1.223	103,6	109,1
II.	1.180	1.258	106,6	105,3
III.	1.180	1.302	110,3	104,7
IV.	1.254	1.296	103,3	102,0
V.	1.391	1.286	92,5	71,9
VI.	1.429	1.304	91,3	86,4
VII.	1.429	1.314	92,0	93,4
VIII.	1.429	1.333	93,3	88,2
IX.	1.459	1.369	93,8	82,8
X.	1.459	1.353	92,7	87,9
XI.	1.459	1.362	93,4	111,3
XII.	1.459	1.330	93,2	114,6

Zaradi prenizkega staleža delovne sile v jami niso mogli biti izkoriščene proizvodne zmogljivosti na odkopih, za kar so delno krivi tudi razmeroma visoki bolniški in neopravičeni izostanki.

Iz tabele je razvidno skorajda vzporedno krčenje odstotka doseženega staleža delovne sile z odstotkom doseženega proizvodnje po osnovnem planu razen novembra in decembra, ko je bil osnovni proizvodni načrt z istim staležem višje prekoračen.

Za to so naslednji vzroki:

a) Nedeljsko delo:

Novembra je jama obratovala tri nedelje v katerih je bilo proizvedeno 13.970 t, to je 10,91% mesečne proizvodnje.

Decembra pa 1 1/2 nedelje 11.860 t, kar je 7,96% mesečne proizvodnje. Brez nedeljske proizvodnje bi bil plan dosežen novembra z 99,16%, decembra pa s 103,49%.

b) Uredba o premiranju nadplanske proizvodnje, je nad vsa pričakovanja dvignila delovni zanos in produktivnost. To vidimo iz naslednje tabele:

	Učinek	%	jama	%
III. kvart.	6.334	100,0	3.412	100,0
november	7.427	117,26	4.035	117,57
december	7.997	126,26	4.347	126,68

Leta 1956 je rudnik obratoval 313 1/2 dni, kar je za 7 1/2 manj kot v prejšnjem poslovnem letu. Ob nedeljah in državnih praznikih je rudnik obratoval 9 1/2.

Skupaj smo v preteklem poslovnem letu delali 65 nedeljah in državnih praznikih 15 krat. Ob nedeljah smo proizvedli 42.810 t, kar je 3,30% skupne proizvodnje, vendar za 3.800 t manj kot leta 1955. Povprečna nedeljska proizvodnja je leta 1956 znašala 4.586 t, t.j. za 41,06% več kot prejšnje leto, ko je znašala 3.251 ton na nedeljo.

Od vse proizvodnje (1.298.000 t) smo pridobili na pripravah 64.924 t, to je 5,0%, z odkopov za 1.233.076 t, ali 95,0%, kar je za naš rudnik in proizvodne metode popolnoma pravilno sorazmerje.

Padec vrst			
Leta 1956 smo proizvedli: %			
	1955	1956	
Ksilit	56,070	3,35	4,32
Kosi	124.553	26,64	9,60
Kocke	314.948	21,47	26,58
Orch	367.127	26,05	28,28
Zdob	405.302	22,49	31,22

V primerjavi z letom 1955 zaznamujemo velik porast proizvodnje ksilita, ki je rezultat intenzivnejšega odbiranja in pa z droba, ker smo morali za nekatere veeleodmalce drobti debelejšje vrste. Kosovca v II. polletju nismo več proizvajali, ker tega ne dopuščajo sklopne izvozne naprave in ker smo rabili velike končne drobnih vrst za kritje potreb TE Soštanj in ostalih odjemalcev.

Storitve

prikazujemo v naslednji primerjalni tabeli 1955 : 1956

1955				
prilpava	odkop	jama	PLC	
I.	1.986	6.130	3.133	2.276
II.	2.083	6.575	3.709	2.496
III.	2.015	7.131	3.664	2.402
IV.	2.142	6.558	3.776	2.502
V.	2.308	6.791	3.680	2.487
VI.	2.005	6.752	3.768	2.546
VII.	1.923	6.779	3.646	2.462
VIII.	1.747	6.334	3.469	2.424
IX.	1.889	6.595	3.685	2.455
X.	1.768	6.087	3.344	2.288
XI.	1.987	6.510	3.648	2.398
XII.	2.092	6.306	3.405	2.387
Skupaj:	1.993	6.536	3.557	2.425

1956				
prilpava	odkop	jama	PLC	
I.	2.181	6.315	3.445	2.449
II.	2.156	6.375	3.411	2.378
III.	2.099	6.235	3.468	2.491
IV.	2.969	5.976	3.512	2.529
V.	2.221	5.637	3.103	2.179
VI.	2.850	6.015	3.415	2.542
VII.	2.574	6.798	3.689	2.810
VIII.	2.631	6.216	3.379	2.635
IX.	2.507	6.025	3.251	2.520
X.	3.022	6.590	3.586	2.776
XI.	2.850	7.427	4.033	3.096
XII.	3.285	7.997	4.347	3.344
Skupaj:	2.757	6.473	3.569	2.655

% 1956 : 1955				
prilpava	odkop	jama	PLC	
I.	109,8	103,0	110,0	107,6
II.	103,5	97,0	92,0	95,3
III.	104,2	87,4	94,7	103,7
IV.	138,6	91,1	93,0	101,1
V.	96,3	83,0	84,3	87,6
VI.	142,1	89,1	90,6	99,8
VII.	133,7	100,3	101,2	114,1
VIII.	150,6	97,4	97,4	108,7
IX.	132,7	91,4	88,2	102,6
X.	170,9	108,3	107,2	121,3
XI.	143,4	114,1	116,3	129,1
XII.	157,0	126,8	127,7	140,1
Skupaj:	138,3	99,0	100,3	109,5

Kot je razvidno iz tabele, je učinek na pripravi porasel za 38,3%, kar je posledica večje mehanizacije, pa tudi dobre organizacije dela.

Odkopni učinek je padel za 1%. Vzroki so istovetni z onimi, ki smo jih analizirali v zvezi s nedoseženim osnovnim proizvodnim načrtom. Precej pa so na razmeroma nizki odkopni učinek vplivale tudi težke prilike v talninskem predelu 60. etaže (pritiski iz talnine in nizki stropi), ki so trajale od začetka leta pa do oktobra 1956.

PLC učinek se je dvignil zaradi dobre organizacije dela, zaostrene tednje in dosledno pravičnega kontiranja izvršenih dni.

DELOVNA SILA

Leta 1956 sta bila v našem podjetju zaposlena povprečno 1932 delavca, 151 nameščenec in 35 učencev v gospodarstvu, torej skupaj 2.118 ljudi.

Delavcev je bilo zaposlenih 27 manj kot prejšnje leto, kar gre predvsem na račun zmanjšanja staleža gradbenega obrata in v II. polletju, ko je bila opuščena stara separacija in in predana v pogon nova klasirna, tudi separacije. Tudi stalež jamskih investicij se je zaradi dokončanja predvidenih objektov, oziroma zmanjšanja obsega dela, občutno zmanjšal. Sorazmerno s temi znižanji se je višal stalež čiste jame, ki je absorbiral drugod odvisno delovno silo. Kljub temu pa planiran stalež — kot smo že prej navedli — ni bil dosežen.

Nameščenec je bilo 8 več kot leta 1955. Stalež tehnične osebe se je povečal za 7, administrativnega pa za enega nameščenca. Na enega tehnične nameščenca je prišlo 22 delavcev, na administrativnega 30,7, skupaj na enega nameščenca pa 11,8 delavca, kar je za 1,9 ali 16,1% manj kot v prejšnjem letu. Vendar je to sorazmerje le začasna značaja, ker je število tehničnih nameščenec bilo postavljeno za planiran stalež delavcev, oziroma za stalež, ki je predviden za 1957 leto.

Kvalifikacijski sestav delavcev je bil naslednji:

437 ali 22,62% visoko kvalificiranih, 675 ali 31,94% kvalificiranih, 510 ali 26,42% polkvalificiranih in 310 ali 16,02% nekvalificiranih.

Od 151 nameščenec je bilo 88 ali 58,28% tehničnih (inženirjev, tehnikov, mojstrov in pomožnega nadzornega osebja) in 63, t.j. 41,72% administrativnih in pomožnih.

Izostanki delovne sile so v primerjavi z letom 1955 bili naslednji:

	1955	1956
1. a) bolniški	30.611	29.607
b) nezdode	12.155	12.931
c) od tega 6 dni		20.780
d) a + b	42.766	42.538
2. Plačani dop.	28.361	27.829
3. Nepl. dop. oprav. izost.	9.212	6.312
4. Neop. izost.	1.100	1.211
Skupaj:	81.439	77.850

Iz tabele je razvidno, da se odstotek nesreč kljub vsej veliki skrbi, ki jo posveča podjetje svoji HTZ službi in bogatim sredstvom, ki jih daje rudnik za individualna zaščitna sredstva (leta 1956 = 6.572.628 din) ni bistveno znižal.

V podjetju je bila ustanovljena HTZ komisija, ki zaseda redno tedensko ter sproti analizira vse nezdode in ukrepa na osnovi dobljenih rezultatov.

Komisija je sestavila bogat elaborat z izčrpnimi analizami vseh nezdod in na njihovi osnovi prišla do zaključka, da je preko 80% nesreč nastalo zaradi individualnega neupoštevanja predpisov — predvsem pri delu v jami. Največ nezdod — nad 50% — je bilo zaradi padca predmeta (premog ali les). Skupno število ponesrečenec je sicer padlo od 962 leta 1955 na 840 v letu 1956, t.j. za 12,69%, vendar pa je bilo trajanje delovne nezmogljivosti v preteklem letu

(Nadaljevanje s 1. strani)

Večja poraba električnega toka gre na račun novih izvoznih naprav na jasku v Prelogah.

KVALITETA

Vzorci našega premoga smo redno pošiljali v analizo Centralnemu rudarskemu laboratoriju v Trbovlje. Rezultati so naslednji:

	Kal. vrednost	Vlaga	Pepel
Ksilit	3.038	40,16	4,67
Kosovec	2.654	42,10	8,02
Kočke	2.641	42,80	8,58
Oreh	2.556	43,10	9,56
Zdreh, prah	2.446	42,63	13,10
Povpreček:	2.673	42,16	8,73

Iz tabele je razvidno da se kvaliteta ni poslabšala.

ZASLUŽKI

Povprečni zaslužki na posameznih delih so bili naslednji:

	1955	1956	% 1956:1955
Pripr.	602	678	112,6
Odkop	590	697	118,1
Jama	536	635	118,5
Zunaj	346	425	122,8
PLC	495	589	119,0

Prodaja lignita

Povečanje proizvodnje nam je postalo v letu 1956 nalogo, da prilagodimo temu tudi prodajo lignita in jo vskladimo z izpremenjenimi v tehnološkem procesu dela. Med stranke smo vključili novega veleodjemalca — TE Soštanj, katerega potrebe so bile večje kot predvideno zvišanje produkcije. Razen tega pa je bila proizvodnja koka na novi klasični za približno 1/4 nižja od planirane, kar nas je postavilo pred alternativo: ali znižati tonažo dobav široki potrošnja ali pa plasirati orehevec tudi v gospodinjstve namene, za široko potrošnja. Prodaja je bila v preteklem letu enaka tonaži proizvodnje.

Oddaja glavnim skupinam odjemalcev je znašala po sortimentih kakor sledi:

I. Industrija	793.144 t
II. Železnica	67.832 t
III. Široka potrošnja	384.662 t
IV. JLA	52.362 t

Skupaj 1.298.000 t

V gornjem pregledu je vključena tudi lastna poraba rudnika, ki je znašala 14.821 t in oddaja industriji v NR Hrvatski, ki je prejela 9.933 t, kar predstavlja napram prejšnjemu letu ponovno znižanje, ki je v ozki zvezi z neizpolnitvijo osnovnega plana proizvodnje.

Primerjava odnosa odjema glavnih skupin odjemalcev za pretekla leta nam daje naslednjo sliko:

	Skupna oddaja	Industrija + železnica	Široka potrošnja	+ ost. stranke
1951	516.400 t	325.935 t	63,1%	190.945 t
1952	508.393 t	343.600 t	67,8%	163.295 t
1953	532.130 t	333.461 t	66,4%	178.669 t
1954	881.635 t	517.452 t	58,7%	364.183 t
1955	1.124.861 t	720.504 t	64,1%	404.357 t
1956	1.298.000 t	860.976 t	66,3%	437.024 t

Z izjemo leta 1952, ko je oddaja za široko potrošnja padla za 1/4, kaže prodaja obema glavnima skupinama odjemalcev stalen porast v tonaži. Kljub povečanju proizvodnje je razmerje v višini dobav industriji in železnici ter široki potrošnji ostalo v enakem razmerju, to je 2/3 industrija, a široka potrošnja 1/3. To dejstvo dokazuje stalnost v prodajni politiki rudnika napram vsem odjemalcem.

Glavne značilnosti prodaje lignita v letu 1956 so bile:

1. Ustallitev naraščanja potreb odjemalcev ob omejitvi vključevanja novih strank zaradi nujnosti potreb novega veleodjemalca (TE Soštanj).
2. Ureditve vprašanja prodajnih cen premoga s korekturo cen lignita-zdroba in poenotenjem cen ostalih vrst za vse odjemalce.
3. Določanje pogojev pod katerimi lahko rudniki sklepajo pogodbe.
4. Izboljšanje kvalitete lignita zaradi nove separacije rudnika in rešitev problematike prevoza lignita po železnici.
5. Prodaja tonaže nadplanske proizvodnje XI.—XII. 1956 se je bistveno odrazila na tržišču.

V primerjavi s preteklimi leti je bila višina oddaje posameznim odjemalcem izražena v odstotkih naslednje:

	1954	1955	1956
I. Industrija	49,7%	56,1%	61,1%
II. Železnica	9,0%	8,0%	5,2%
III. Šir. potrošnja	36,9%	30,2%	29,7%
IV. Ostali odj.	4,4%	5,7%	4,0%

Dobave industrijskim podjetjem kažejo v zadnjih letih znaten porast, ki pa se nanaša lani edino le na Termoelektrarno Soštanj, ki je pričela s proizvodnim obratovanjem in je postala v tem razdobju naš največji odjemalec. S tem je v ozki zvezi izprememba v tehnološkem procesu proizvodnje: na eni strani koncentracija izvoza in klasičiranja lignita na novi separaciji ob uveljavitvi širokočelne odkopne metode ter drobljenja lignita-kosovca v jami na drugi strani.

S slednjim smo dosegli zadostno proizvodnjo zdroba za kritje potreb za omenjene TE, istočasno pa smo seznanili izkušnje z izpremenjeno vrsto koka, ki so za uporabo v gospodinjstvu celo primernejše od kosovca. Količina dobav železnici se je v lanskem letu znižala, in sicer enotno zaradi predpisov iz Direkcije za surovine v korist široke potrošnje, ki je bila v jesenskih mesecih zelo kritična.

Prodaja za gospodinjstve svrhe potom trgovski podjetji LKS je bila, v primerjavi z letom 1951, v lanskem letu za 100% večja in je znašala za 394.590 ton, kar nazorno kaže, da te potrebe stalno naraščajo. V tem razdobju je rudnik nudil trgovski mreži večje količine premoga in je lahko v največji meri kriti povpraševanje družinskih odjemalcev — potrošnikov po lignitu.

Poleg že omenjene predispozicije v breme ZTP je namreč dodala Direkcija za surovine pri Zveznem sekretariatu za blaginjo promet samo v zadnjih dveh mesecih leta (novembra in decembra) 20.700 ton lignita debelih vrst v gospodinjstve namene, in sicer iz nadplanske proizvodnje, katero smo ji stavili na razpolago. — Ostali odjemalci so povečali svoje prijave zaradi potrebe zvišanja normalnih zalog, vendar jih rudnik ni mogel zadovoljiti v celoti.

V letu 1956 smo uspeli rešiti naloge, ki smo si jih zastavili v začetku leta:

V poslovanju smo utrli medsebojne odnose s strankami in rešili vprašanje prodajnih cen lignita. Poleg tega smo ugodno rešili tudi problematiko, ki se nam je postavila med letom, namreč v pogledu prodaje orchoveca za široko potrošnja. — V cilju, da bi tudi v naslednjem letu enako uspešno zaključili poslovanje glede prodaje lignita kot letos je nujno:

1. dokončno proučiti s potrebnimi poizkusi vprašanje najprimernejše granulacije posameznih vrst lignita;
2. poleg osnovnega pomena kvalitete lignita, posvetiti pozornost tudi težji posiljki pri obračunu;
3. urejati odnose s strankami v osebnem stiku z odjemalci.

Nabava materiala v letu 1956

V preteklem poslovnem letu se je običajno zboljšala preskrba z osnovnimi materiali v primerjavi s prejšnjim letom tako, da pomanjkanje materiala v glavnem ni oviralo normalnega proizvodnega procesa. Ker pa rudnik za doseg svojega proizvodnega plana in izvršenje svojih obveznosti do skupnosti nima nikakih prednosti pri nabavi materiala, se mora z njim oskrbovati večinoma iz široke trgovske mreže, ki pa ni vedno dovolj založena.

Ena glavnih surovin za proizvodnjo premoga je še vedno jamski les. Normativ porabe je v primerjavi z letom 1955 ostal neizpremenjen, kar znaša pri doseganju proizvodnji skoro 21.000 m³ več porabljenega jamskega lesa. Še vedno se vodi pol tika obnove naših gozdov in

lesnih mas, ki se odraža v nizkih planih sečnje, to je v relativno mali ponudbi. Zato smo pri nabavi jamskega lesa še vedno ostali v okviru predstavništva slovenskih premogovnikov, ki je kljub vsem težavam le v redu oskrbovalo z jamskim lesom vseh slovenske premogovnike.

Cena jamskega lesa se je gibala od 7.100 do 7.350 din za kubni meter franko vagon prodajalca. Ta cena je ostala neizpremenjena vse do oktobra meseca, ko se je dvignila za ca. 200 din za m³ zaradi marže, ki jo zahtevala okrajna združena podjetja. Samo enotnost nastopa vseh slovenskih premogovnikov je mogla zadržati to odkupno ceno in zadostiti rudnikom zadostne količine lesa.

Enako važna surovina pri proizvodnji premoga je razstrelivo, s katerim smo bili redno oskrbovani.

Zaradi predpostavljene dobave iz Vzhodne Evrope smo se v letu 1956 s trenutnimi vžigalniki oskrbovali večinoma iz Madžarske. Na pobudo našega podjetja je tvornica Ferunio iz Budimpešte popravila kvaliteto svojih izdelkov tako, da za trenutne vžigalnike nismo imeli pritožb. Problem je predstavljal le nezadostna zmogljivost tovarne, kar se je kazalo pri zakasnitvi dobavnih rokov. Zaradi političnih nemirov v mesecu oktobru je odpadla vsaka možnost dobave še neizdobavljanih 200.000 kom. trenutnih vžigalnikov, ki smo jih morali nujno naročiti iz Avstrije, madžarsko dobavo pa odgoditi na nedoločen čas.

Posebnih problemov pri nabavi domačega potrošnega materiala v letu 1956 nismo imeli. Omeniti moramo le nezadostno oskrbo raznih bakrenih vodov, izoliranih z gumo (RGCT) in profilnega bakra, vendar brez posebnih posledic za našo proizvodnjo. Od uvoženih artiklov pa smo pogoščali zlasti jeklene žične vrvi, fino orodje, varilne garniture, svedre za premog, za kar pa vedno tudi ni bilo na razpolago odgovarjajočih deviznih sredstev.

Stroški polne lastne cene

Za proizvodnjo 1.298.000 ton je naše podjetje zabeležilo proizvodne stroške v višini 1.496.739.301 din, in sicer po stroškovnih vrstah takole:

	Leto 1955	Leto 1956
	znesek din/t	znesek din/t
Proizvodnja	1.116.500 t	1.298.000 t
Jamski les	127.611.573	114,30
Razstrelivo	67.144.853	60,14
Ostali material	159.489.093	142,84
Električni tok	55.007.903	49,27
Para	27.640.526	24,76
Ostali stroški	16.654.031	14,92
Družbene obveze	6.741.882	6,04
Fond za kadre	2.578.144	2,31
Fond za napredek proizvodnje	13.164.211	11,79
Obresti na obratna sredstva	262.335.042	234,96
Plače delavcev	25.202.453	22,57
Plače nameščenecv	123.641.150	110,73
Socialno zavarovanje	297.636.615	266,63
10% stanovanjskega prispevka	133.790.230	124,31
Amortizacija	1.323.687.708	1185,57
Obresti na osnovna sredstva		
Polna lastna cena		1.496.739.301

Če primerjamo strukturo cene po vrstah in elementih stroškov vidimo, da so ostali stroški materiala približno na isti višini kot 1955 razen električnega toka, ki smo ga porabili po toni za 7,71 din več. V celoti pa so stroški materiala za 1,20 din nižji.

Stroški za družbene obveze, to je prispevek za kadre, za napredek proizvodnje ter obresti na obratna sredstva so od lanskega 20,14 din na tono porasli na 22,33 din, kar pa je pripisati povišanju prispevka za kadre od 2 na 4% plačilnega fonda.

Plače z vsemi prispevkami (socialnim zavarovanjem in 10% stanovanjskim prispevkom) so znašale v letu 1956 na tono 366,58 din proti 368,26 din v letu 1955 vključno 10% stanovanjskemu prispevku, ki je bil uveden v letu 1956 in znaša 23,91 din na tono. Vključno temu, da so zaslužki bili v letu 1956 zaradi storilnosti večji, so stroški plač na tono nižji kot prejšnje leto, kar je odraz večje delovne storilnosti.

Amortizacija je zaradi ogromnega aktiviranja dokončanih investicij porasla v absolutnem znesku od 297.688.615 din v letu 1955 na 1.323.687.708 din v letu 1956, t.j. 19,85 din na tono več kot leta 1955. Nasprotno pa so obresti na osnovna sredstva v primerjavi z letom 1955, ko so znašale v absolutnem znesku

138.790.230 din znižane v letu 1956 na 94.273.873 din zaradi poizkusne proizvodnje v II. polletju, ker od novih naprav, ki so služile poizkusni proizvodnji, za to obdobje nismo plačevali obresti.

Planirana PLC je znašala 1.256 din na tono.

Izhodišče za to ceno je bila dosežena PLC iz prejšnjega leta, upoštevani pa so bili popravki z ozirom na povišano amortizacijo in obresti na osnovna sredstva zaradi aktiviranja dokončanih investicij I. faze izgradnje rudnika na kapaciteto 1.500.000 ton. Nadalje so pri planiranju bili upoštevani tudi instrumenti družbenega plana, ki so neposredno vplivali na porast PLC in sicer 10% prispvka za stanovanjski sklad in povišane prispevka za kadre. Zato je pravilnejša primerjava dosežene PLC s plansko PLC, da razvidimo napore, ki jih je vložil kolektiv v borbi za njeno znižanje. Napram planski PLC so proizvodni stroški znižani po toni za 102,89 din, kar znesi pri proizvedeni toni 133.551.220 din znižanja.

Gibanje stroškov PLC se je mesečno zasledovalo in analiziralo na posebnih proizvodnih konferencah in so ukrepi in analize imele pozitiven odraz pri splošni štednji.

TEHNIČNI KOMENTAR K INVESTICIJAM

Investicije zveznega posojila:

V jami se je končala izgradnja sklopov polnišča, pričelo pa se je z odpiralnimi deli za zahodno polje. Glavni objekt je bil zračni jašek, ki je bil izkopan do globine 98 m in istočasno obzidan.

Na »dnevu« je bila zgrajena definitivna separacija z deponijo premoga, kovačnico, kurilnico in industrijski tiri. Zadnja dva objekta še nista tehnično prevzeta.

Na račun XII. posojila smo pričeli z ureditvijo industrijskega prostora okrog jasku v Prelogah, kjer je bila položena kanalizacija in vodovod ter delno utrjena površina prometnih poti. Oprema je bila nabavljena delno iz inozemstva, deloma pa iz domače proizvodnje. Glavna uvožena oprema je bila za separacijo ter prevoz po jasku. Za jama pa je bila iz uvoza nabavljena v glavnem plinovarna elektrooprema. Domačo opremo smo v glavnem nabavili za transport v rudniku in na separaciji, delno pa bo služila tudi za opremo črpalnice vode v jami. Nabavili smo tudi kompletno droblilno in sejalno napravo v jami, kjer se drobi premog debelejši od 150 m.m.

Sredstva za montažo opreme so bila porabljena za montažo uvožene opreme za separacijo in izvozni stroj, deloma pa za montažo transportnih in droblilnih ter sejalnih naprav v jami. Montaža se je vršila v glavnem v lastni režiji, le inozemska oprema separacije, izvoznega stroja in droblilne naprave v jami so bile montirane pod nadzorom inozemskih monterjev.

Iz posojila splošnega investicijskega sklada smo plačali tudi projekte za zgoraj navedene objekte.

Investicije iz amortizacijskega sklada: V jami je bil zgrajen jamski vodovod pitne vode, na dnevu pa je bilo dokončano skladišče razstreliva.

V glavnem pa je bila iz amortizacijskega sklada nabavljena oprema za jama, kot nadomestila za izrabljene jamske transportne naprave.

Investicije iz rudarskega sklada: Iz tega sklada smo financirali globalno vrtanje, katerega namen je bil ugotoviti lego trlade in vodonosnosti talnine, da bi bilo mogoče na podlagi teh podatkov odrediti varnostni steber kot zavarovanje pred vdorom triadne vode v jamske prostore.

SREDSTVA ZA DRUŽBENI STANDARD

(Iz republiškega in okrajnega posojila) V teku leta je bilo zgrajenih in vseljenih 77 družinskih in 10 samskih stanovanj s površino 6009 m², v gradnji pa je še ostalo 86 stanovanj. Dokončani sta bili tudi vrtnarija in tržnica ter predani svojemu namenu. Prav tako je bilo dokončano in vseljeno naselje enodružinskih hiš. Majhen del sredstev je bil porabljen tudi za regulacijo reke Pake v dolžini 350 m.

Projekte za družbeni standard smo plačevali iz kreditov, ki so bili določeni v ta namen.

Analiza za leto 1956 izkazuje aktiv in prav toliko pasiv — 5.539.248.925 din. Vrednost aktiv in pasiv je porasla napram letu 1955 za 538.232.032 din. Izvenbilančna vsota, ki zajema vrednost družbenega standarda, pa se je povišala od 1.075.556.500 din v letu 1955 na 1.691.089.338 din v letu 1956.

Obratni krediti

Za redno poslovanje v osnovnih in postranskih dejavnostih smo imeli stalni in dopolnilni kredit v skupnem znesku 297.263.009 din. Ker smo že v začetku leta vedeli, da bo proizvodnja v letu 1956 porasla, smo skladno s tem že v decembru 1955 zaprosili Narodno banko za povišanje obratnega kredita, da bi zmogli povečane proizvodne naloge.

Dohodki

Z dokončanjem I. faze izgradnje rudnika s katero smo dosegli kapaciteto 1.500.000 ton letne proizvodnje se je povečana proizvodnja pričela v II. polletju. S preusmeritvijo celotnega izvoza na novi jašek v Prelogah z nove naprave skipovnega polnišča in skipovnega prevoza, nadalje novih droblilnih naprav in nove klasičnice so bili dani pogoji za poizkusno proizvodnjo v II. polletju 1956.

Poizkusna proizvodnja je bila odobrena z Odločbo Obč. ljudskega odbora Soštanj pod št. 63-6047/1-86 z veljavnostjo od I. VII do 31. XII. 1956. Z odločbo o poizkusni proizvodnji ni bila zajeta celotna proizvodnja, dosežena v II. polletju, ampak samo tisti del, ki je bil dosežen preko maksimalno dozežene kapacitete starega jasku, ki znaša 1725 ton.

Celotna proizvodnja v II. polletju je znašala 715.500 ton pri 156% delovnih dneh. Za redno proizvodnjo smo torej smatrali 156% delovnih dni s kapaciteto starega jasku po 1725 ton, kar daje v II. polletju 270.256 ton redne proizvodnje, dočim je na poizkusno proizvodnjo odpadlo v istem obdobju 445.244 ton.

Analogno taki razdelitvi proizvodnje v II. polletju, ko je trajala poizkusna proizvodnja, smo delili tudi celotno doseženo realizacijo in vse proizvodne stroške. Poleg delitve stroškov pa smo v II. polletju ločili vsa osnovna sredstva na osnovna sredstva starih in osnovna sredstva novih naprav, od katerih v smislu odločbe nismo plačevali obresti. Amortizacijo smo obračunali, ker je bil dosežen zadosten dobiček kot to predvideva odločba.

Rudnik lignita Velenje je v letu 1956 dosegel:

	Celokupno
Realizacije	2.767.882.222
Nepredvid. dohod.	5.492.424

Skupaj: 2.773.374.646

	Celokupno
Nepredvid. izdat.	3.044.365
Dohodek iz	2.770.330.281
Real. stroš. proiz.	1.719.621.339
Dosež. dobiček	1.050.708.943

Po uzakonjenih določilih instrumentarnega plana je bil doseženi dobiček razdeljen kot sledi:

	Celokupno
Zvezni davek	333.596.045
Hranar. do 7 dni	9.345.965
Ločeno življenje	160.500
Dodat. prisp. za soc. zavarovanje	16.513.111
Rezervni sklad	4.145.260
Anuitete	108.712.316
Stipendije	1.420.200
Rudarski fond	21.014.179
Plače iz dobička	67.213.904
Premije	14.561.819
Soc. zavar. za plače iz dobička	32.710.290
Stan. prispevek	8.177.572
Invest. sklad OLO	46.023.967
Samostojno razpol.	291.560.570
Proračun OLO	95.835.244
Celokup. razd. dob.	1.050.708.943

Izvršitev družbenega plana

Družbeni plan podjetja za leto 1956 je za vse veje dejavnosti predvideval naslednje elemente:

	Plan	Izvršitev
Osnov. proiz.	1.350.000 t	1.298.000 t
Bruto prod.	2.904.170.000	2.770.330.201
Mater. stroš.	930.521.000	689.548.996
Amortizacija	394.419.000	373.788.134
Obresti na osn., sred.	196.510.000	95.609.352
Obresti na obr. sred.	19.500.000	12.703.052
Zemljarija	350.000	423.953
Plače po TP	422.603.000	360.374.523
Socialno zav.	181.718.000	179.935.840
Sklad za kad.	8.452.000	7.207.490
Dobček	750.100.000	1.050.708.942

Ze uvodoma smo razpravljali, da količinski plan iz že razčlenjenih vzrokov ni bil dosežen. Vendar pa je podjetje preseglo finančni plan in v zvezi z njim dobiček, in sicer iz naslednjih razlogov:

1. Z montažo droblilnih naprav in ukinitvijo asortimana kosovca je po

(Nadaljevanje na 3. strani)

Prispevek za Dan žena — dr. Budna Leopold:

Luč v vetru...

Je morda kaj lepšega na svetu, kot je mlada ljubezen?

Mlada ljubezen porojena v zarji evetoče pomladi, prepojena s škrjančkovopesmijo pšenčnih polj, vasovana med belimi njivami cvetoče ajde, preplešana okoli kresa na kresno noč. Vsa mlada čustva se zlivajo v eno samo nit mladega hrepenenja in vsa mladostna pesem je prepojena z ljubeznijo.

Morda res ni nič lepšega? Vendar, kakor da bi gledal skozi kopreno spominov, kakor da bi imel še vedno pred seboj sanje, se spominjam tiste noči.

Daleč pod šumečim Bohorjem je bila hiška, majhna in preprosta, kakor je preprosto življenje na vasi. Pozimi pokrita z debelo snežno dežo in zasnežena do oken, skozi katere je mežikala svetloba od petrolejke, spomladi objeta od cvetočih češenj, poleti obdana z dehtečim zelenjem in v jeseni obdarovana z zlatim sadjem. Majhna preprosta hiška, nič posebnega se ni v njej doročilo. Vendar, kadar je človeku težko pri duši, poromajo misli nazaj, da bi se vtople v tisti mali hišici, o kateri se nikjer ničesar ne omenja.

Tam je bila doma naša mladost. Sedem fantičkov se je smejalo jutranjemuhu soncu, sedem fantičkov je strmelo skozi majhno okno v velik in nedosegljiv svet. Preprosto je bilo naše življenje, ničesar ni zapisanega z zlatimi črkami v debele knjige, kajti naše življenje je bilo takomažno in vsakdanje, kakor da sploh nismo na svetu. Z malimi stvarmi smo bili zadovoljni, saj velikih sploh nismo poznali. Za nas so bile vrane avioni in domača luža je bilo morje in žitna polja je bil širni svet, a kaj je bilo tam preko gora o tem nismo ničesar slišali, le hrepenenče oči so zrlle in strmele preko gora v horizont, kjer se je za nas končaval svet. Sedem fantov, kakor sedem rdečih nageljev na gredi matere. Spominjam se pa, da smo imeli med nami tudi dekletce, ki ni bilo naše. Dolgo je že od tega, vendar se dobro spominjam, da je bilo drobnega in bledega obraza, da je imelo velike hrepenenče oči, zlate laske, površno povezano s staromodno pentljo, in da smo jo imeli vsi otroci radi in da nam je bila ljuba kot rodni brat in kot rodna sestra.

Morda zaradi tega, ker še nismo znali dobro izgovarjati imena, morda pa iz nagajivosti smo klicali to punčko, sanje

naših sanj, za Nejco in nikoli nisem slišal lepšega imena za dekletce.

Nejca je bila v krogu naših igrač, najlepša igračka, ona je bila naš vodnik in sodnik in ničesar se ni smelo zgoditi

MATERINSTVO

česar bi Nejci ne bilo všeč. Morda ji je bilo takrat tri leta ali pa že blizu štiri, saj leta minejo, spomin na Nejco pa je ostal v duši, kakor da je z njo zrastle. Tudi Nejca je imela mater, toda z njo se je igrala samo ob sobotnih večerih in ob nedeljah, kajti njena mati je bila zaposlena v mestu in se je v poznih sobotnih večerih vračala k svojem otroku, da mu je bila mati in oče, kajti očeta Nejca ni poznala. Ob sobotnih večerih pa, najsi je bilo to poleti ali pozimi, smo čepeli v temni izbi in gozdu, koder je vodila pot iz mesta in iz postaje. V naših središč je bilo toliko hrepenenja, da je sililo v oči in debele solze so rosile v pričakovanju, da bi zagledali luč, s katero si je mati svetila, ko je prihajala pozno v noč k svoji Nejci. In kadar je prišla, se je noč spremenila v svetel dan, kajti z Nejco smo čutili njeno srečo in objemu svoje matere.

Spomini na mladost, kako ste lepi.

Sam ne vem, kako se je zgodilo, spominjam pa se, da je Nejca nenadoma zbolela. Njene široke oči so postale še večje in v blede lica je privrela kri, da so ji žarela, in se jih nismo upali dotakniti. Mirno je ležala na postelji in okrog nje se je gnetlo sedem fantov, da bi se z njo igralo, da bi ji streglo, da bi ji olajšalo pekočo bolečino v prsih, ali pa da bi ji obrisalo potno čelo. Zastonj smo se trudili, da bi kaj použila, kajti Nejca je tožila, da jo v prsih boli in da ne more vstati. Le če smo ji prinesli za jesti, je uprla svoje oči proti nam, ter z nekako bolešno težavo šepetala: »Nejca je tako slaba, da ne more še žilčke držati!« Seveda smo jo vzdignili in ji skušali podajati hrano, tedaj pa so se zasvetile solze v velikih očeh in je dejala, da ne more jesti. V prsih ji je kljuvalo, srček ji je hitro bil, mi pa smo trepetali zanjo, kakor trepete vsak otrok, če se boji, da bo izgubil najlepšo igračko. Starši so sporočili materi, da je Nejca zbolela in da naj pride, in še danes ne vemo, zakaj mati te pošte ni prejela.

Nejca pa je hrepenela po materi, vsega je bila sita, edino mater bi še rada videla, kakor da bi ji mati prinesla s seboj zdravila. Zdravnik takrat še nismo poznali. Proti večeru je hotela, da smo jo vzdignili v roke in smo želeli pri oknu ter čakali, da bi se na obronku gozda prikazala materina luč. Pozno v noč smo želeli pri oknu in zastonj smo hrepeneli proti gozdu, kajti luči nismo dočakali. Vsi smo zaspati, le Nejca je zrla v temno noč, kajti hrepenenje je bilo močnejše od spanja. Pozno v noč smo jo položili nazaj v posteljo in čepeli smo ob njenem ležišču, kajti vsak trenutek smo se bali da bi jo izgubili iz svoje srede. Nismo smrti dobro poznali, bali pa smo se je zaradi tega, ker potem Nejce ne bi bilo več in vsa naša mladost bi ne bila več mladost.

Tisto sobotno jutro je Nejca dobro spala. Po prstih smo hodili okoli postelje in smo s trepetajočim srcem opazovali, če še diha. Dihala je globoko in sunkovito, v spanju je hotela vzdigniti roke, pa jih je zopet popustila. Proti poldnevju se je zbudila, toda ni imela več glasu, le s težavo se je ozirala iz svoje postelje in šepetala, tako tiho, da smo se morali skloniti nad njene ustne, če smo hoteli razumeti, kaj je govorila. Njene besede pa so bile tako preproste, samo ena želja je še žarela v tem drobnem telesu in ta želja je kipela proti ustnam, da je šepetala: »Kdaj pride mami?«

Odgovarjali smo ji, da bo prišla kmalu, da je že na poti, vsak čas da bo odprla vrata in jo vzela v svoje naročje. In zopet je dahnila prav tiho in

nalahno, da smo jo komaj razumeli: »Pa naj stoji nekdo pri oknu, da bo videl, kdaj pride mami!«

Proti večeru je Nejca ležala, kakor da je mrtva. Niti šepetala ni več. Široke odprte oči so strmele nekam proti stropu, kakor da iščejo tam utešanja svoji boli. Vsi smo vedeli, da bo Nejca umrla, zopet smo čepeli okoli njene postelje, pritajeno dihami in prepričani sem, da bi vsak izmed nas tedaj raje umrl, kakor pa da je gledal umirajočo Nejco.

Skušali smo ji lagati, saj otroške laži niso laži, da se bo zopet z nami igrala, da se bomo zopet podili po pokosenih travnikih da bomo gradili mline ob potoku, da bom spuščali zmake, da se bomo igrali slepe miši in da bo vse lepo kot je bilo nekoč. Nejca pa je dahnila čisto neslišno: »Kdaj pride mami?«

Zopet smo stali pri oknu in zrlili proti gozdu, da bi zagledali materino luč. Tisti večer se je hitro zmrčilo, na nebu so bili kopasti črni oblaki, topel veter je zavel preko Bohorja in se spustil preko polj ter zaplesal z našimi gozdovi.

Pripovedovali smo ji o vetru, ona pa se je nagnila k nam in omahnila nazaj na blazinco. In zopet smo čuli njeno šepetanje: »Ali je res nocoj sobota in da nocoj pride mami?«

In prisegli smo ji, da je res sobota in da bo mami res prišla. Na steni smo imeli koledar, na katerem smo trgali listke dan za dnem in Nejca je dobro vedela, da je zadnji črni listek pred rdečim, sobotni listek. Zato smo ji sneli koledar iz stene, da bi ji dokazali, da je prihodnji dan rdeči listek in da je res sobota in da bo mami res prišla. Iztegnila je koščeno roko, pa ji je omahnila nazaj na ležišče. Čisto pred obrazek smo ji morali prinesiti koledar, čisto do ustnic, da je poljubila črni listek in da je verjela, da je sobota in da bo mami prišla.

Veter je divjal preko polj in koča med drevmi se je majala. Nejca je umirala. Vendar umreti ni mogla. Kajti še vedno je v sru žarelo hrepenenje, da mora dočakati mater, ki ji bo prinesla zdravila in vsega, kakor je bilo popreje.

Ponovno smo želeli pri oknu in zrlili proti gozdu. S trepetajočim srcem smo želeli uro za uro in vsaka malenkost se nam je zdela da oznanja materin prihod. Čez čas smo slišali, da Nejca zopet šepetala. Sklonili smo se k njej, tudi ona je hotela biti pri oknu, tudi ona je hotela dočakati materino luč. Zato smo jo vzdignili v naročje in jo prinesli k oknu, da je z nami čakala prihajajočo mater. Nepremično je zrla v temo in čez čas je dahnila: »Zakaj ni nocoj moje mami tako dolgo?« In smo ji pripovedovali, da smo že slišali vlak in da bo mami vsak čas prišla. Seveda ni nihče v tulečem vetru vlaka slišal. Prosili smo Nejco, da se naj vleže v posteljo, da bom že sami bedeli, toda ni hotela ubogati. Vso njeno hrepenenje se je zliło v eno samo željo, da bi čimprej zagledala luč na obronku gozda. Ničesar ni hotela piti, vse dan ni ničesar zaužila. In zopet čez čas: »O, da bi le moja mami prišla!« Čutili smo njeno utripajoče srce in še v temi smo videli njene žareče oči. Samo mami in mami...

Takrat pa, ali se ni v gozdu nekaj zabiskrilo? Nekaj migetajočega še v globini med drevmi? Vsem nam je zastala sapa in nato se je izluščila iz gozda luč, drobna lučka matere, ki je nihala v toplem vetru in iz vseh naših grl je zatrepalo: »Nejca, mami že prihaja!«

Ves dan nismo slišali, da bi Nejca česar glasno povedala. Takrat pa smo vsi čuli, kako je dahnila na glas: »Mami, moja mami prihaja!« Strmeli smo skozi okno, naenkrat je brat vzkliknil: »Nejca, Nejca, poglej, tvoja mami prihaja!« Toda Nejca ni ničesar več odgovorila. Zlatolasa glavica ji je klonila na prsi, le oči so ostale široko odprte. Nejca je umrla. Tako malo je želela od vsega, samo materina luč ji je zadostovala, da je lahko umrla. Toliko hrepenenja in toliko veselja je bilo za njeno drobeno telo preveč.

URANJEK KAREL:

Bil sem gost čehoslovaških rudarjev...

(Nadaljevanje in konec)

Prihodnji dan, bilo je že 8. septembra, sva se s tov. Paunovičem že ob petih zjutraj odpeljala na letališče, da bi odletela v Ostravo. Nekako z mešanimi občutki sem prvič v življenju sedel v letalo. Vse mogoče letalske nesreče, o katerih sem čital in slišal so mi rojile po glavi. S posebnim spoštovanjem pa sem ogledoval pred sabo vrečico, namenjeno za vsebino mojega želonca — če bi slučajno bilo potrebno. Polet je bil krasen, požrešna vrečica ni stopila v akcijo, bil pa sem za krasno, nepozabno doživetje bogatejši. Kar prehitro je minil čas in pristali smo v Ostravi, kjer so naju zelo lepo sprejeli in namestili v novem hotelu Ostrava.

Ob desetih naju je sprejel predsednik mestne občine G. Jožef Kotas in ostal z nama kako uro v prisrčnem, tovariškem razgovoru. Po kosilu sva se odpeljala v novo rudarsko mesto Poruby, ki je bilo zgrajeno zadnja leta, sedaj pa ima že nad 23.000 prebivalcev. Oglevala sva si nekaj stanovanj, med njimi tudi stanovanje rudarja Jurija Raškoveškega, kjer sem bil nad vse ljubeznivo sprejet. Kmalu sem sklenil prijateljstvo s pionirjem Tiborjem Raškoveškim, ki mi je podaril za spomin svojo pionirsko rutico.

Odtod sva se s tov. Paunovičem še isti dan odpeljala v novo rudarsko mesto Havířov, ki so ga začeli graditi 1952. leta, sedaj pa šteje že nad 20.000 prebivalcev. V obeh mestih — Poruby in Havířov — sem se imel priložnost pripraviti o visoki stanovanjski kulturi, ki je v mnogem podobna naši v Novem Velenju.

Na skupni večerji sva se sestala s predstavnikoma mestnega odbora in sindikata za ostrovske okraj. Izmenjali smo mnogo plodnih in kar je najvažnejše — iskrenih misli v najprijetnejšem tovariškem vzdušju.

V nedeljo, 8. septembra, sva se odpeljala v rudnik ČSA (čehoslovaška armada) v Karvini. Medtem, ko je tovariš Paunovič konferiral in izmenjavil misli in izkustva s českimi tovariši Krejčíšem, Navaro, Lapisom, ki so tudi ljudski poslanci in drugimi, sem se odpeljal v jarno, da bi spoznal odkopno metodo, transport in delo s kombajnom v tem modernem premogovniku. Največji vtis name je nedvomno napravilo pridobivanje premoga s hidromehaničacijo (z visokim pritiskom vode). Preveč prostora mi zavzelo, če bi opisoval ta način (kolikor sem si ga zapomnil, seveda) in dvomim, da bi bil moj opis popoln in strokovno brezhiben. Menim, da ne bi bilo napak, če bi o raznih načinah odkopavanja, ki jih uporabljajo v rudarstvu napredne države, spregovoril kolektivno kateri naših inženirjev. V karvinskem rudniku ČSA dela ne-

kaj tisoč vojakov, ki tamkaj odslužujejo svojo vojno obvezo. Po opravljenem delu v rudniku opravljajo svoje vojaške dolžnosti, vendar pa so plačani kot vsi ostali rudarji. To je nedvomno zelo pametno. Vojni obvezniki — rudarji niso odtegnjeni svojemu poklicu, torej nad vse važni proizvodnji premoga, večina vojakov — nerudarjev pa dobera spozna rudarski poklic, v katerem jih po odsluženju vojnega roka velik del tudi ostane. Vsekakor pametno rešen način dotoka rudarskega naraščaja. Zvedela pa sva tudi, da zaradi pomanjkanja kadrov rudarjem v bodoče ne bo treba služiti vojaškega roka. To je povedal minister narodne obrambe CSR, generalni podpolkovnik Lomsky, ki je poleg drugih najvidnejših funkcionarjev prisostvoval svečanemu kosilu v prostorih delavskega kluba.

Popoldne je bila v velikih dvorani kulturnega doma rudnika Hlubine svečana seja ob priliki rudarskega praznika. Poleg najvidnejših čehoslovaških funkcionarjev je na tem zasedanju govoril tudi tovariš Paunovič, ki je pozdravil zbrane v imenu jugoslovanske delegacije in jim čestital za praznik. V imenu poljskih rudarjev je to storil tovariš Sieronj.

Naslednjega dne, 9. septembra, smo se odpeljali na rudnik Antonina Zapotočkega, kjer smo prisostvovali svečani razdelitvi odlikovanj, ki jih je sprejelo 195 rudarjev. Ob tej priložnosti nas je obiskal tudi naš velenjski rojak Jože Centrih, ki je že 17 let rudar v CSR. Lani je bil na obisku v domovini. Globoko me je ob tej priložnosti ganilo pripovedovanje starega rudarja Frančiška Joska, ki je s krvavečim srcem moral 1914. leta v vojno proti Srbiji. »Toda še mnogo težje mi je bilo 1948. leta,« je dejal stari Joska, »ko je prišlo do nesrečne ločitve naših narodov.«

S tem je bil zaključen naš obisk na rudnikih. Kot gostje čehoslovaškega rudarskega sindikata sva si s tov. Paunovičem ogledala še več velikih industrijskih objektov, kulturnih ustanov, razstave in mnogo drugega. O svojih vtisih sva govorila tudi v praškem radiu.

Hitro so minili lepi in poučni dnevi med čehoslovaškimi tovariši rudarji in med českimi brati na sploh. Ostali mi bodo v nepozabnem spominu. Obisk je v meni tudi utrdil zavest, da so si naši narodi res bratje in da je globoko v sredi čehškega in slovaškega ljudstva zakorenjena tako iskrena ljubezen do Jugoslavije, da je ni moglo ugasniti nesrečno 1948. leto, niti jo bodo zatemnili poizkusi posameznih ljudi v CSR, ki še niso dosledno in dokončno prelomili s stalinizmom in njegovo prakso.

Kongres delavskih svetov Jugoslavije

Odbor za sklicanje delavskih svetov Jugoslavije, kateremu predseduje Djuro Salaj, je sklenil na svoji drugi seji, dne 13. februarja, da bo kongres delavskih svetov Jugoslavije od 25. do 27. junija v Beogradu.

Kongres bo delal v komisijah, ki bodo sestavljene na kongresu samem. Določene so posebne delovne skupine, ki imajo nalogo, da pripravijo referate za kongresne komisije.

Takšnih delovnih skupin je 12 in na seji dne 13. preteklega meseca je izvolil kongresni odbor voditelje teh delovnih skupin.

Zanimiva so področja teh delovnih skupin, to se pravi problemi, s katerimi se bodo bavile posamezne delovne skupine. Ze to kaže, kako bogato bo delo kongresa, ki naj zagotovi delovnim ljudem Jugoslavije pobudo za poglobitev in nadaljnji razvoj socialistične demokracije.

Menim, da je prav, če navedem te delovne skupine z označbo snovi, s katero se bodo bavile in pripravljale kongresne referate.

Delovna skupina I.: Ekonomski pogoji delovanja organov delavskega upravljanja. Predsednik: Rato Dugonjić.

Delovna skupina II.: Gospodarska politika organa delavskega upravljanja v podjetjih in borba za večjo delovno storilnost. Predsednik: Slavko Luković.

Delovna skupina III.: Nova družbena in delovna razmerja na podlagi delavskega samoupravljanja. Predsednik: Josip Cazi.

Delovna skupina IV.: Organizacija in delovna metoda upravljanja. Predsednik: inž. Marko Kržišnik.

Delovna skupina V.: Razmerje organov delavskega upravljanja do organov oblasti, uprave, go-

spodarskih zborskih, združenj in družbenih organizacij. Predsednik: Hasan Brkić.

Delovna skupina VI.: Usposobitev delavskega razreda za upravljanje. Predsednik: Ašer Delevn.

Delovna skupina VII.: Uspehi delavskega razreda po svetu v borbi za sodelovanje pri gospodarskem upravljanju. Predsednik: Vlado Begović.

Delovna skupina VIII.: Posebnosti delavskega samoupravljanja v podjetjih sezonskega značaja. Predsednik: Dušan Lekić.

Delovna skupina IX.: Posebnosti delavskega samoupravljanja v trgovskih in gostinskih podjetjih. Predsednik: Ljuba Mijatović.

Delovna skupina X.: Posebnosti delavskega samoupravljanja v prometnih podjetjih. Predsednik: Sveta Miljković.

Delovna skupina XI.: Posebnosti delavskega samoupravljanja v obrtno-komunalnih podjetjih. Predsednik: Stane Kavčič.

Delovna skupina XII.: Posebnosti delavskega samoupravljanja v podjetjih, zadrugah in družbenih organizacij. Predsednik: Ante Ravn.

Kakor vidimo je snov, ki jo kongres namerava obdelati, zelo bogata in pestra. Razčlemba snovi pa tudi kaže, da bodo kongresni referati posegli v probleme, ki jih naša zakonodaja še ni rešila ali uzakonila in ki pomenijo absoluten predpogoj za nadaljnji razvoj delavskega samoupravljanja.

To so predvsem problemi iz področja naših gospodarskih in finančnih predpisov, zlasti pa iz področja delovnega prava. Zato smemo upravičeno pričakovati, da bodo kongresni referati in njegovi zaključki koristno služili zakonodajnim organom za izdajo prepotrebni predpisov iz tega ali onega področja. To pričakovanje pa zavisi od priprave na kongres, to se pravi, od naših delavskih svetov samih. Čim temeljitejšo bo kongres pripravljen, toliko pomembnejši bo za nadaljnji razvoj delavskega samoupravljanja pri nas. Dolžnost vsakogar, predvsem pa članov samoupravnih organov je, da sodeluje v teh pripravih!

Analiza plačnega fonda

Rudnik lignita Velenje je v letu 1956 formal v celoti plačnega fonda 465.950.246 din.

Od tega:	
Plače za reč, in akord. zasl.	360.374.523
Dopolnilne plače iz dobička	67.213.994
Premije tehnič. pazdornega, in ostalega osebja	14.561.819
Premije za nedelji, in nadplansko proizvodnjo	23.800.600

Ce upoštevamo, da je bilo v letu 1956 povprečno zaposlenih 2118 ljudi vidimo, da je znašal povprečni zaslužek na 1 zaposlenega brez nadplanske proizvodnje 17.397 din mesečno, dočim je v letu 1955 prišlo na enega zaposlenega 13.741 din mesečnih prejemkov. Dvig povprečnega zaslužka je predvsem rezultat izboljšanja stanja v proizvodnji od meseca oktobra naprej.

Ko pregledujemo tehnične in finančno-komercialne rezultate poslovanja v minulem poslovnem letu ugotavljamo, da so bili uspešni. Poleg naporov za že sedaj visoko proizvodnjo smo v investicijski dejavnosti zaključili izgradnjo 1. faze in s tem dosegli kapaciteto 1.500.000 ton letne proizvodnje. Tudi v minulom poslovnem letu smo imeli premajhna sredstva za družbeni standard. Upamo, da bo v tekočem letu situacija ugodnejša in da nam bo uspelo vsaj delno odpraviti staro nesorazmerje med kapitalno graditvijo in družbenim standardom ter s tem zagotoviti delovno silo za že doseženo kapaciteto podjetja.

Premalo smo delali na prevzgoji naših mladih delavcev

Pred kratkim smo čitali v dnevnem časopisu, da bo v letošnjem letu v Ljubljani VII. kongres ZKJ. Gotovo je, da bo ta kongres nakazal smer nadaljnjega razvoja vsem komunistom in političnim delavcem, ki delajo v raznih političnih in družbenih organizacijah ter podjetjih in ostalih samoupravnih organih. Kongres bo ocenil tudi vse dosedanje politično delo, ki smo ga izvajali po VI. kongresu. Brez dvoma je bilo to delo pozitivno in smo z njim dosegli velike uspehe, predvsem v poglobljanju socialistične demokracije. Stori pa smo tudi mnogo napak.

Lahko rečemo, da so se komunisti po večini udeleževali kot aktivni borci za socializem ter dosledno in s primernimi prijemi vzpodbujali ustvarjalno socialistično dejavnost naših delovnih množic. Delavsko samoupravljanje je v tem času doseglo take rezultate, da se jim čudi ves napredni svet. Marksove, Engelsove in Leninove ideje o delavskem upravljanju, kot enem osnovnih elementov socializma, so v naši državi postale globoko ukoreninjena stvarnost. Vloga vsakega posameznika delovnega človeka je v mehanizmu socialističnega družbenega upravljanja močno porasla.

Naš delovni človek prihaja iz dneva v dan bolj do spoznanja, da poglobljanje socialistične demokracije prinaša delovnemu človeku vedno več pravic. Zal pa je v dnevi praksi tudi mnogo primerov, da posamezniki ne pridobivajo izkoristajev. Demokracijo pojmujejo anarhično. Smatrajo, da sme človek v demokraciji delati kar hoče, ter da sta red in disciplina popolnoma odveč.

Cesto izkoristajo posamezniki socialno zavarovanje. Javljajo se na zdravniški pregled z različnimi namišljenimi boleznimi ker računajo, da jih bo zdravnik sprejel v bolniški stalež, kar se zaradi preobremenjenosti zdravnikov tudi pogosto dogaja. Ta namišljeni bolnik pride neupravičeno v bolniški stalež in prejema hranarino. S tem oškoduje podjetje dvakrat, in sicer s prejšto hranarino in pa izpadom proizvodnje. Take posameznike upravičeno smatramo za zajedalce poštenih in pridnih delavcev.

Oglejmo si dva primera.

Ivan Osolin se je po prejemu plače napil in pretepal. Naslednji dan bi moral v službo, vendar je že vnaprej izjavil, da tega ne bo storil, temveč odšel k zdravniku, kjer bo sprejet v bolniški stalež, kar je tudi dosegel kljub

temu, da je bila ambulantna nanj pravočasno opozorjena. Razumljivo je, da da je bila prvotna zdravniškova odločitev naknadno spremenjena. Drug primer je Virbnik Ivan iz Skal, ki je prišel na zdravniški pregled v pijanem stanju. Vendar pa je zdravnik njegovo »bolezen« pravilno ocenil in v zdravstveno knjižico vpisal edino pravilno diagnozo »pijan«. Ta dva primera sta nedvomno značilna za način, kako poskušajo nekateri posamezniki zlorabljati socialno zavarovanje in veliko obremenjenost naših zdravnikov.

O našem podjetju in zaslužkih se precej razpravlja ne le v Velenju in okolici, temveč širom Slovenije. Mislim, da nam mora biti popolnoma jasno, da ti zaslužki ne prihajajo sami od sebe. Zanje je treba trdo delati in mnogo proizvajati, zato je dolžnost nas vseh, predvsem pa nadzornih organov, da take ljudi, ki hočejo živeti na račun pridnih in poštenih delavcev, brez vsake neumestne sentimentalnosti izločimo iz svoje sredine.

Nikakor ne smemo dopuščati, da bi živeli v našem kolektivu ljudje, kot na primer Ivan Pristovšek, ki je v pijanosti brez slehernega vzroka z nožem napadel starega rudarja Matevža Hrstelja, ko je šel na delo, in mu v svoji podivjani prerezal vrat. Nad takim dejanjem se upravičeno zgražajo vsi poštjeni ljudje.

Tudi privatno življenje oblikuje človeka, zato ga nikakor ne smemo zane-marjati. To velja še posebno za mlade ljudi, predvsem za samce, ki so se v bližnji preteklosti vključili v naš kolektiv. Sem spada tudi evanje naših stanovanijskih zgradb in ostalih naprav, za katere je skupnost žrtvovala ogromna sredstva. Zato nam ne more biti vseeno, če posamezniki ne pazijo na skupno lastnino, ki je ustvarjena s težkimi napori naših delovnih ljudi.

Od samskih delavcev, ki stanujejo v internatu in samskem domu zahtevamo, da pazijo na stanovanja in inventar. Ugojavljamo, da se nekateri fantje zelo dobro držijo ter skrbijo za red in snago. Imamo pa tudi posameznike, ki sta jim ta dva pojma popolnoma tuja. Eden njih je **Ivan Strmljan**, ki je bil pogosto opozorjen, naj pazi na čistočo. Namesto, da bi opomini nanj vplivali vzgojno je napisal listek v katerem pravi, da naj ga pustimo pri miru češ, da se nikogar ne tiče, kako skrbi za snago svoje postelje. Mislim,

Ogromna sredstva, ki jih daje skupnost za ohranitev zdravja delovnega človeka, morajo biti za vsakogar resen opomin, da je smotrna ureditev zdravstvene službe absoluten predpogoj za uspešen gospodarski razvoj naše družbe. Iz sistema zdravstvene službe moramo izločiti vsak činitelj, ki daje nosilcu te službe, to je zdravniku ali zdravstvenemu osebju sploh kakršno koli možnost ali celo povod, da ne more vršiti svoje strokovne uprave podjetij v skladu s cilji borbe, ki jo vodijo danes uprave, delovni kolektivi za zmanjšanje bolnih. To je nužno. Brez tega ni in ne more biti pozitivnih rezultatov. Zdravnik je tisti, ki posega s svojimi odločitvami neposredno ali posredno v naša družbena sredstva. Zato njegova materialna in moralna stimulacija ne sme biti odvisna od števila opravljenih zdravstvenih storitev. To je tisti negativni faktor v sistemu naše zdravstvene službe, ki onemogoča ali vsaj hromi borbo podjetij za zmanjšanje staleža bolnih in ki ga moramo za vsako ceno izločiti iz sedanjega sistema zdravstvene službe. Čim ne bo zdravnik neposredno materialno odvisen od bolnika, to se pravi, čim planirano število kurativnih storitev ne bo oviralo njegove strokovne vestnosti, šele takrat bo mogel vršiti svoje družbene poslanstvo kot čuvár ljudskega zdravja, kot zdravstveni učitelj in voditelj naših podjetij v njihovi borbi za zmanjšanje staleža bolnih, obratnih nezgod, v borbi za povečanje storilnosti dela pa kot dragocen sodelavec.

Resni in ogromni so napori, ki jih vloga družba moralno in materialno v področje zdravstvene službe, vendar pričakovanih rezultatov ni. Nasprotno, statistični podatki pričajo, da izdatki Zavoda za socialno zavarovanje za zdravstvo rastejo iz leta v leto; prav tako izdatki za zdravila, za denarna nadomestila med boleznijo, število obratnih nezgod se nevarno večja, število izgubljenih delovnih dni zmanjšuje proizvodnjo in s tem narodni dohodek, invalidnost in odstotek bolnih naras-

da ni treba posebej poudarjati, da je tak odnos do skrajnosti nepravilen. Da bomo odpravili vse take in podobne nedostatkne je dolžnost vsakega člana kolektiva, da opozarja na nepravilnosti, ki jih opaža v svoji okolici. Se posebno dolžnost, da vzgajamo ljudi preko sindikalnih in drugih organizacij pa imamo vsi komunisti in aktivisti v podjetju. Takih in podobnih primerov ne more reševati organizacija ZK sama, temveč le skupno z organi delavskega samoupravljanja, sindikata in SZDL, vendar pa moramo pri vsem težavnem delu prevzgoje našega človeka biti komunisti vedno in povsod neutrudljivi in dosledni vzorniki, katerih pozitivni vpliv bo čutili v vsem našem gnestrem življenju in dogajanju.

Ze v dosedanjem delu je naša osnovna organizacija ZK razvijala svojo politično dejavnost ne samo v podjetju, temveč tudi na terenu, kjer ni skoraj nobene organizacije ali društva, v katerem ne bi aktivno delali tudi rudniški komunisti. Zaradi take politične dejavnosti je postala perspektiva našega gospodarskega in družbenega življenja in razvoj velenjskim delovnim ljudem mnogo bolj jasna. S to svojo aktivnostjo so komunisti mnogo storili za širšo politično dejavnost in vključevanje delovnih ljudi v borbo za reševanje mnogih gospodarskih, kulturnih, prosvetnih, zdravstvenih in drugih problemov. Vse to je dokaz, da je večji del komunistov pravilno razumel sklepe VI. kongresa ZKJ.

Upam, da se ne motim če trdim, da pa je naša organizacija ZK vse premalo storila na ideološkem dvigu — tako komunistov kakor tudi ostalih delavcev. To nazorno vidimo iz primerov, ki sem jih navedel v tem sestavku. Navedel sem jih le nekaj od mnogih, prepričan pa sem, da bi jih bilo še mnogo manj, če bi komunisti dosledno izvajali in sprovajali v prakso napotke šestega kongresa. Premalo smo se poglobljali tudi v družbeno ekonomsko problematiko demokratičnega samoupravljanja. Prav tako smo se premalo borili, da bi pritegnili mlade, poštene in napredno misleče delavce v vrste Zveze komunistov.

V našem podjetju imamo široke možnosti, poiskati take ljudi, saj zaposluje mnogo veliko število mladih delavcev, ki so pripravljani delati v raznih ponogah družbenega življenja. Zdi se mi, da držimo prevelik monopol nad družbenimi funkcijami starejši ljudje namesto, da bi jih prepustili mladini. Čas je že, da pritegnemo mladi ljudi, jih učimo in vzgajamo ter jim postopoma prepuščamo svoja mesta, na katerih se bodo s pravilno pomočjo in usmerjanjem vzgajali in si ustvarjali pogoje, ki jih bodo v celoti usposobili postati vredni člani Zveze komunistov.

KINO »SVOBODA« VELENJE predvaja:

- 6.—7. III. Ukradena sreča, mehiški
- 8.—11. III. Poletno gostovanje ameriški barvni
- 13.—14. III. Bandit Mussolino, ital.
- 15.—18. III. Simeronska roža, amer. barv.
- 20.—21. III. Gospod Ripoi, francoski
- 22.—25. III. Veselo iskrcavanje, amer.
- 27.—28. III. Borec, ameriški
- 29. III.—1. IV. Hčerka Bele Star, ameriški barvni

S. R.

Borba podjetij za zmanjšanje staleža bolnih

Šča in se razvija iz zdravstveno-zasčitnega problema že v obči družbeni problem.

Uprave podjetij upravičeno vprašujejo, kjer so vzroki temu stanju. Uprava velenjskega rudnika že dalje časa skrbno proučuje te vzroke ker ugotavlja, da sredstva, ki jih vloga vsako leto v večmilijonskih zneskih za individualna zaščitna sredstva in za preventivno zdravstveno službo, ne zmanjšujejo staleža bolnih v tolikšni meri, kot bi bilo pričakovati. Brez dvoma delajo tudi druga podjetja tako. Zato bi bilo zelo koristno, da bi podjetja medsebojno izmenjala svoja opažanja in ugotovitve.

Velenjska rudniška ambulantna je priznana sodobno opremljena, ima tudi nov rentgenski aparat. V njo so bile vložene milijonske investicije. Individualnih zaščitnih sredstev pri delu je nabavila uprava rudnika za večmilijonske zneske, jhi skrbno vzdržuje in dopolnjuje vsako leto v dovoljni količini. V preteklem letu je določila 1.225.000 dinarjev izključno za preventivno zdravstveno dejavnost. Reorganizirala je HTZ službo in jo pooblastila za izdajo, izvajanje in kontrolo varnostnih predpisov in jam in izven nje. Delavski svet je ustanovil poseben stalen odbor za HTZ, ki zaseda tedensko vsaj enkrat, obravnava in analizira neugodne primere ter predlaga izvajanje ukrepov, ki naj odpravijo ugotovljene vzroke nezgod. V posebnih tečajih, ki so obvezni, si pridobi to znanje, pa tudi delovne odmore izkoristijo za pomenek o varnosti pri delu.

Še bi lahko naštel visoke zneske, ki služijo za higieno, sanitarno in tehnično ureditev delovnih in obratov sploh, vse zgolj v cilju, da olajšajo delovne pogoje in s tem varujejo človekovo zdravje. Mirno smemo trditi, da je velenjski rudnik že mnogo storil na tem področju, ker se zaveda, kaj pomenijo sodobno urejene sanitarne in zaščitne mere tako za slehernega posameznika kot za skupnost.

Kljub temu pa z rezultati ne moremo biti zadovoljni. Število ambulantnih storitev ne pada, temveč raste, s tem pa tudi odstotek bolnih in obratnih nezgod. Posledica je, da plačuje rudnik poleg rednega prispevka za socialno zavarovanje še dodatni prispevek v višini 4%. V preteklem letu znaša ta dodatni prispevek 16.513.111 dinarjev, ki gre seveda iz dobička kot zakonska obveza. Porast ali padec zdravstvenih storitev sploh ni v sorazmerni odvisnosti od sredstev, ki jih vloga rudnik v te namene. Planirane kurativne in preventivne storitve, ki predstavljajo edini vir dohodkov za poklicne osebnih, materialnih in režijskih stroškov ambulantne, so tisto merilo, ki narekuje zdravniku, da jih doseže in s tem zagotovi ustanovi izvajanja predračuna in formiranje skladov. Zato vložena sredstva ne dosega svojega namena. Dosegala ga ne bodo vse dotlej, dokler naša zdravstvena politika ne spremeni sedanjega sistema zdravstvene službe. Vse dotlej je borba slehernega podjetja za zmanjšanje staleža bolnih že v naprej obsojena na neuspeh.

Sedanji sistem zdravstvene službe je v marsičem naravnost idealno zatočišče za razne delomrzneže, delavce pol-kmete, pjanice in pretepače. Res je, da so v manjšini, vsaj v rudarstvu, vendar pa so in kaj spretno izkoriščajo našo socialno zakonodajo. Res je tudi, da imamo zakonita sredstva za pobijanje takih pojavov, vendar je zopet zdravstvena služba tista, ki pod plaščem strokovnosti dopušča, da borba ni dovolj učinkovita. Človek, ki se na dan tedenskega počitka opijani, ni bolan, temveč le fizično izčrpan in neprespan zaradi preveč zaužitega alkohola. To ni božnik, temveč kršilec delovne discipline. Vendar pa mu zdravstvena služba ne posveča potrebne pozornosti — celo na predhodno in pravočasno opozorilo podjetja ne!

Pokazati na vzrok ni težko. Leži v sistemu zdravstvene službe, kajti planirane storitve je treba doseči.

Oglejmo si predračunsko strukturo velenjske obratne ambulante, ki je zavod s samostojnim finansiranjem, pa vidimo, da je tako.

Cena za ambulantno storitev znaša na primer 151 dinarjev. Iz te cene, ki predstavlja dohodek oziroma realizacijo obratne ambulante, krije ambulantna materialne stroške, režijske stroške in plače, ostanek pa je dobiček, ki se deli v sklad za nagrade investicije ter v ostale sklade.

Cena za preventivno storitev znaša na primer 160 dinarjev, ki se porazdeli takole: 40 dinarjev gre v bruto dohodek ambulate, preostali del, to je 120 dinarjev pa odpade: na zdravnika 60 dinarjev, na bolničarja 36 dinarjev in na administratorja 24 dinarjev.

Planirano število ambulantnih storitev torej silijo zdravniki in ga resno ovira, da upošteva pri svojem strokovnem delu finančno plač zavoda, ker so sicer ogroženi njegovi prejemki. To ni prav. Taka oblika stimulacije je zgrešena. Tisti, ki je dejansko bolan, naj ima polno pomoč in zdravljenje, preganjati in razkrinkovati pa je treba škodljivce, lenuhe in izkoriščevalce zdravstvene zaštete. Finančni momenti ne smejo igrati nobene vloge, najmanj pa pri zdravniku, ki hoče včasih kriti le samega sebe. Simulanti so dvakratni škodljivci, varajo zdravnika in se okoriščajo denarno, razen tega pa celo uničujejo zdravila, ki so tako dragocena. Uprava rudnika je izdala na primer ukrep, da se kot obratna nezgoda registrira le tista, ki jo kot tako označi v posebnem potrdilu nadzorni organ, v čigar delovnem območju se je pripetila nezgoda. Ta ukrep je bil potreben, ker so podatki ambulate izkazovali v preteklem letu 114 nezgodnih primerov več kot naša HTZ služba oziroma rešilna postaja. Šele ponovni pregled zadevnih primerov je pokazal, da podatki ambulate niso pravilni.

Pot iz tega vidijo naši kolektivi edino v tem, da v sistemu zdravstvene službe osvobodimo zdravnika slehernih materialne odvisnosti od bolnikov. To je ključ rešitve, to je zdrava in pravilna osnova za nadaljnji razvoj zdravniške službe.

K. V.

Vprašanje izostankov z dela bomo morali energično obravnavati

O izostankih z dela, bodisi neupravičenih ali pa onih zaradi nezgod in obolenj, smo že mnogokrat razpravljali. Pri našem rudniku je bila ustanovljena HTZ komisija, ki s pridom obravnava probleme v zvezi z zaščito delavcev pred nezgodami in obolenji. Za neupravičene izostankarje pa imamo ustrezna določila, ki omogočajo, da se sistemu, ki ne mara v redu in pošteno delati, prepreči rušenje delovne discipline in povzročenje škode.

Posebej je treba obravnavati izostanke z dela zaradi nezgod in obolenj. Vsak delavec ali uslužbenec ima zakonito pravico do brezplačnega zdravljenja in brezplačne bolniške oskrbe za časa bolezni. Ta pravica gre vsakomur, ki je v delovnem razmerju in mu je treba v polni meri omogočiti, da se je lahko posluži. Tu je treba pripomniti, da to velja za tistega, ki je zares bolan in zdravniške pomoči potreben.

V vsakdanjem življenju je pa večkrat nekoliko drugače. Precej pogosto se pojavljajo ljudje, ki hočejo to pravico, ki jim jo nudi skupnost, izrabljati in stremijo za tem, da bi neupravičeno iztisnili za sebe čimvečjo korist. Sem je šteti tudi take, ki na kakršnekoli način zavirajo zdravljenje, simulirajo bolezen ali pa se hote ali iz nepazljivosti poškodujejo. Najslabši med njimi pa so tisti, ki prekomerno popivajo ter nato oslabei od alkohola hočejo v bolniški stalež.

Eden, ki se je podal na to pot in predstavlja morda najbolj krčeč primer, je Ivana Osolin. To je mlad rudar, ki dela na rudniku šele eno leto. Upravičeno je delovni kolektiv rudnika pričakoval od njega, da bo kot mlad človek disciplinirano stopil v vrste najboljših in se z vso vno mo trudi za še večji uspeh rudnika in vzporedno s tem tudi za svoj čimboljši zaslužek. Zal pa je pokazal vse kaj drugega. Ko je dne 15. januarja 1957 dobil plačo, se je prav živinsko napil in razgrajal v Rudarskem domu. Bil je po njegovem mnenju junak večera, ko je tekal brez srajce in pretepaško navdušen po snegu in mrazu. Trezni delavci, ki so bili prisotni, so ga s težavo ukrotili in mu prepovedali nadaljnje zadrževanje v gostilni.

Posledice njegovega ravnanja so se kaj kmalu pokazale. Do kraja in podivjan je Osolinik pozabil, da bi moral to noč na delo. Pa tudi če bi se spomnil, ga v jarno zaradi pjanosti ne bi pustili. To se mu po vsej verjetnosti še ni zdelo dovolj. Že v gostilni je objavil navzočim, da njemu ni treba na

delo, saj bo šel naslednji dan k zdravniku in po prav zagotovo dobil bolniški dopust. Da bo dobil bolniški dopust, mu takrat nihče ni verjel. Človeku se je zdelo naravnost nemogoče, da bi mu kaj takega uspelo. Saj zaradi pjanosti in kasnejše onemoglosti in depresije se po navadi ne dogaja, da bi se koga poslalo na bolniški dopust.

Vsakdo, ki je vedel za dogodek, pa je naslednji dan upravičeno strmel. Prejšnji večer pijani in razgreti Osolinik se je tudi naslednji dan uveljavil. Šel je k zdravniku in dobil bolniški dopust. Zdravniško je bilo ugotovljeno, da je dobil poškodbo na roki in je bil za delo nezmožen kar štiri dni.

Ni mogoče oporekati pravilnosti strokovne zdravniške ugotovitve. Če pa upoštevamo vse ostale okoliščine, predvsem namreč, zakaj in kako se je to zgodilo, potem pridemo nujno do zaključka, da bi bilo treba takemu pokvarjencu dati vse kaj drugega kot bolniški dopust. Če nekdo popiva, je to njegova stvar, nihče pa nima pravice zaradi tega izkoristiti pravic, ki mu jih garantira naša pravna ureditev. Prav tako nima pravice povzročati podjetju kakršnekoli škode. Disciplinsko sodišče bo ta primer obravnavalo s te plati in bo prizadetega prav gotovo najstrožje kaznovalo.

Dolžnost vseh članov kolektiva in tudi državljanov, posebno tistih, ki se s takimi primeri neposredno bavijo je, da zoper take pojave odločno nastopajo.

O škodi, ki jo podjetje trpi zaradi izostankov zaradi bolezni in nezgod, katerih večji del gre na račun nediscipline, smo že večkrat razpravljali. Vsakokrat pa se kot posledica teh izostankov kažejo isti rezultati. Samo škoda zaradi izpada proizvodnje, plačevanje povečanega odstotka za zdravstveno zavarovanje, izplačevanje hranarine do 7 dni itd., znesejo letno že v okviru podjetja številne milijone. S stališča skupnosti gre škoda kar v milijarde, kar nedvomno močno vpliva na raven življenjskega standarda delovnih ljudi.

To so le površne ugotovitve, ki pa nedvomno bodo v oči in nam vsem dajejo resno misliti, da je tako stanje oziroma dopuščanje tega nevdružno in da se s tem mora nehati. Naloga pristojnih organov in naloga slehernega poštenega člana delovnega kolektiva pa je, da iz tega potegne potrebne sklepe in zaključke, ki bodo pozitivno delovali na izboljšanje tega stanja.